

БЮДЖЕТНЕ ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Ряба А. – ст. 4 курсу, гр. Ф_{вн}-41

Науковий керівник – к.е.н., доцент Руденко В.В.

Вінницький навчально-науковий інститут економіки ТНЕУ

Для забезпечення економічної стабільності та зростання добробуту суспільства впливу тільки ринкових важелів недостатньо, адже ринок не завжди здатний самостійно виявляти важливі галузі для інвестування на відповідному етапі економічного зростання. Тому самостійною сферою реалізації функцій і завдань держави у соціально-економічній сфері є здійснення бюджетних інвестицій.

Під бюджетними інвестиціями розуміють вкладення бюджетних коштів у відтворення основного капіталу з метою зростання державних (муніципальних) активів і реалізації загальнодержавних (муніципальних) завдань [1, с.153]. Стратегічною метою здійснення бюджетних інвестицій є не лише приріст вартості державних (муніципальних) активів, а створення умов для стійкого соціально-економічного розвитку суспільства.

Основою формою бюджетних інвестицій є здійснення капітальних видатків, що пов'язані із інвестуванням бюджетних коштів в основні засоби і нематеріальні активи, зі створенням державних запасів і резервів.

В Україні здійснення капітальних видатків у

2012-2016 роках відбувалося за залишковим принципом, що пов'язано із необхідністю фінансування захищених статей видатків, які, в умовах значного дефіциту бюджетних коштів, формують основну частину видатків бюджетів (табл. 1).

Як свідчать дані табл. 1, в середньому протягом 2012-2016 років частка капітальних видатків у загальному обсязі видатків державного бюджету становила 4,1%, а у видатках місцевих бюджетів – 9,3%. Це негативна тенденція, оскільки в кризових умовах роль держави в регулюванні соціально-економічної динаміки зростає, а нарощування капітальних видатків необхідне для вирішенні пріоритетних завдань стабілізації економіки. Також свідчить про низьку інвестиційну активність держави, що в умовах дефіциту бюджетних ресурсів цілком виправдано. Адже, як свідчить зарубіжна практика, для високо розвинутих держав переважно характерний не надто високий рівень участі держави у видатках капітального характеру. Цю функцію найбільш ефективно може виконувати лише інвестиційний ринок.

Таблиця 1

Динаміка капітальних видатків Державного та місцевих бюджетів України у 2012-2016 роках*

Показник	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.
Планові капітальні видатки Державного бюджету України, млрд грн	45,0	29,6	14,8	25,4	36,0
Фактичні капітальні видатки Державного бюджету України, млрд грн	29,5	17,8	7,4	17,5	26,6
% виконання планових показників	65,6	60,1	50,0	68,9	73,9
Частка капітальних видатків у загальних видатках Державного бюджету України	7,5	4,4	1,7	3,0	3,9
Планові капітальні видатки місцевих бюджетів України, млрд грн	23,3	27,3	27,3	38,8	66,2
Фактичні капітальні видатки місцевих бюджетів України, млрд грн	16,2	14,2	14,0	32,2	52,6
% виконання планових показників	69,5	52,0	51,3	83,0	79,5
Частка капітальних видатків у загальних видатках місцевих бюджетів України	7,3	6,5	6,2	11,5	15,0

* Складено на основі даних [2]

У 2012-2016 роках спостерігалось хронічне зниження рівня виконання плану капітальних видатків, передбаченого у бюджеті, що пов'язано із залишковим принципом фінансування капіталовкладень та практикою зменшення обсягів інвестиційних видатків із метою обмеження касового бюджетного дефіциту. Систематичне недофінансування планів капітальних видатків усіх рівнів бюджетів означає, що розпочаті в минулі роки проекти не завершуються, та, відповідно, не досягається очікуваний ефект від їх впровадження. Результатами є блокування виконання державних цільових програм, розпорощення бюджетних коштів, стримування регіонального розвитку, зростання кількості законсервованих об'єктів будівництва [3, с.35].

Підсумовуючи вищезазначене, зазначимо, що для активізації бюджетного інвестування органам державної влади та місцевого самоврядування необхідно дотримуватися певних правил здійснення інвестицій [4, с.6]:

1. Збільшення бюджетних інвестицій має

обмежуватися сумами, що узгоджуються з помірною величиною або зниженням відношення боргу до ВВП в середньостроковій перспективі в межах набору сценаріїв стрес-тестування.

2. Збільшення бюджетних інвестицій має бути зосереджене, насамперед, на високопріоритетних і високорентабельних проектах у тих галузях економіки, де чітко визначені вузькі місця.

3. При збільшенні бюджетних інвестицій або зміні пріоритетів видатків необхідно враховувати взаємодоповнюваність видатків на інфраструктуру і видатків, не пов'язаних з інфраструктурою.

4. Бюджетні інвестиції у відновлення та утримання в робочому стані існуючих об'єктів інфраструктури зазвичай приносять більш високий прибуток, ніж вкладення в нові проекти.

5. При оцінці доцільності нових бюджетних інвестицій варто враховувати ймовірні періодичні витрати на експлуатацію та технічне обслуговування в майбутньому.

Література

1. Руденко В. В. Концептуальні засади бюджетного інвестування / В. В. Руденко // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. – 2015. – Вип. 11. – Т. 1. – С. 152-158.
2. Офіційний веб-сайт Державної казначейської служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.treasury.gov.ua>.
3. Бюджетна політика: прагматичні підходи до стратегічних рішень / К. В. Авраменко, А. Л. Дешко, Я. А. Жаліло та ін. – К. : СТ-ДРУК, 2016. – 112 с.
4. Государственные инвестиции и государственно-частные партнерства / Б. Аkitоби, Р. Хемминг, Г. Шварц; пер. с англ. М. Левин [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ibser.org.ua>.

УДК 330.322:330.34

РОЛЬ ІНВЕСТИЦІЙ У СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

Москальова А. – ст.3 курсу, гр. Ф_{вн}-31

Науковий керівник – к.е.н., доцент Руденко В.В.

Вінницький навчально-науковий інститут економіки ТНЕУ

Необхідною умовою соціально-економічного розвитку держави є висока інвестиційна активність підприємств, населення і держави. Вона досягається за допомогою зростання обсягів реалізованих інвестицій і найбільш ефективного їх використання у пріоритетних сферах національної економіки та соціальної сфери. Інвестиції формують виробничий потенціал на новій науково-технічній основі й зумовлюють конкурентні позиції країни на світових ринках.

Інвестиції визначають як вкладення капіталу у всіх його формах з метою досягнення економічного або позаекономічного ефекту, здійснення якого базується на ринкових принципах і пов'язане з факторами часу, ризику і ліквідності [1, с.73].

Сутність і значення інвестицій відображають виконувані ними функції. Можна виділити такі функції інвестицій на макрорівні: забезпечення процесу простого й розширеного відтворення основних засобів; забезпечення процесу формування та поповнення оборотних коштів; перелив капіталу з однієї сфери в іншу за допомогою купівлі-продажу фінансових інструментів; перерозподіл капіталу між власниками шляхом придбання акцій та вкладення коштів в активи інших підприємств.

Виконуючи свої функції на макрорівні інвестиції є основою для [2, с.16]: здійснення політики розширеного відтворення; прискорення науково-технічного прогресу, поліпшення якості та забезпечення конкурентоспроможності вітчизняної продукції; структурної перебудови суспільного виробництва та збалансованого розвитку всіх галузей національної економіки; створення необхідної сировинної бази промисловості; цивільного будівництва, розвитку охорони здоров'я, культури, вищої і середньої школи, а також вирішення інших соціальних проблем; пом'якшення або вирішення проблеми безробіття; охорони природного середовища; забезпечення обороноздатності держави та вирішення багатьох інших проблем.

До функцій інвестицій на мікрорівні відносять [3, с.22]: недопущення надмірного морального та фізичного зносу основних засобів у всіх галузях національної економіки; розширення і розвиток високоефективних сфер діяльності; підвищення технічного рівня виробництва, а значить

зниження ємності продукції та наданих послуг; підвищення якості й конкурентоспроможності продукції; поповнення оборотних коштів.

На мікрорівні інвестиції необхідні, насамперед, для досягнення таких завдань: розширення і розвиток виробництва; недопущення надмірного морального та фізичного зносу основних засобів; підвищення технічного рівня виробництва; підвищення якості та забезпечення конкурентоспроможності продукції конкретного підприємства; здійснення природоохоронних заходів; придбання цінних паперів та вкладення коштів в активи інших підприємств. В кінцевому підсумку інвестиції необхідні для забезпечення нормального функціонування підприємств в майбутньому, стабільного фінансового стану та максимізації його ринкової вартості.

У сучасних умовах інвестиції стають найважливішим засобом забезпечення умов модернізації соціально-економічної системи, що базуються на забезпеченні структурних зрушень у національній економіці, впровадження новітніх досягнень технічного прогресу, поліпшення кількісних і якісних показників господарської діяльності на всіх рівнях. Визначення ролі інвестицій дозволяє виділити низку проблем, виникнення та існування яких здатне значно знизити ефективність інвестиційного процесу в країні. Серед таких проблем особливо слід відзначити наступні [4, с.9]:

1) соціальні: низький рівень життя в країні, висока ступінь поляризації в суспільстві, відсутність висококваліфікованих фахівців;

2) інституціональні: політичні ризики, корупція, бюрократія, відсутність ефективних механізмів регулювання економіки загалом та інвестиційним процесом зокрема, неефективне використання державної власності;

3) законодавчі: протиріччя нормативно-правових актів, двояке тлумачення, відсутність законодавства щодо регулювання окремих аспектів інвестиційних відносин, гарантії права власності;

4) економічні: загальний спад економічної активності в країні, фінансова криза, переважання короткострокових інтересів у підприємств, відсутність стратегічної ініціативи та планування;

5) глобальні: глобалізація товарних і